

O zatočenim duginim bojama

E. Koić za "Strukovnjak", list učenika Strukovne škole u Virovitici odgovori na pitanja učenice - Snježana Ibriks

*Pitali su malog Ivicu s kim se igrao na plaži.
Nakon pomnog promišljanja ozbiljno je odgovorio:
pa ne znam, svi su bili goli...*

Vjerojatno je tako bilo i u «Raju», kada su bili važni samo igra i užitak u igri.

Sigurno bismo na isto pitanje odgovorili svi, u određenoj fazi psiho-seksualnog razvoja, sve dok ne naučimo uočavati i razlikovati važeća pravila ponašanja u određenom društvu i moralne norme, boje kože, sposobnosti, hendikepe, spol...

Zato je u sredinama koje nastanjuju npr. ljudi različitih rasnih skupina tolerancija veća nego u malim, zatvorenim, homogenim društvima.

U Australiji se na primjer, ta sloboda tolerancije različitosti osjeća u zraku i na svakom koraku. Neobično je i ugodno promatrati najrazličitije kombinacije parova kako šeću ili sjede na klupama oko Sydneyskog zaljeva, u kimonima, s turbanima, u zapadnjačkim odijelima i minicama i dugim haljinama s maramom pokrivenom glavom. Nasmiješeni i zadovoljni. U jednom drugom anglosaksonskom području prijatelj koji tamo živi rekao mi je: «Naš ti je grad najpoznatiji «crnački» grad u državi. Ovdje navodno živi 70% crnaca i tek nešto bijelaca.». Međutim, kao i on kroz nekoliko godina od kako tamo živi, ni drugi nikada nisu susreli osobu druge boje kože. Nekim specijalnim mehanizmom su postali i fizički nevidljivi jedni za druge. Taj grad se ponosi i «čvrstim moralom» svojih građana. Tako se dogodilo da su dječaci u dobi od dvije i četiri godine skinuli kupaće gaćice jer im je smetao duboki pijesak, a roditeljima su prišli nepoznati kupači i zamolili ih da ih obuku jer da je nemoralno tako izlagati djecu pogledima drugih. Istog dana, u večernjim satima održavao se izbor za «Miss mokre majice», u kojem su sudjelovale djevojčice i djevojke, koje su u majicama polijevane vodom pokazivale grudi žiriju sastavljenom od sredovječnih muškaraca koji su birali pobjednicu. Moral je ponekad rastezljiv pojam. Na primjer kada se zbog uvjerenja u blagodatni inkluzije za hendikepirane osobe, učitelj odluči u istu klupu staviti dijete s razvojnim poremećajem i najboljeg učenika. Rijetko kada takav potez prođe bez žalbe roditelja. A još je teže kada se zbog različitosti doživi izrugivanje ili prijezir vršnjaka. Podsjetimo se samo HIV- pozitivne djece, «glupana», «debelih», «štrebera», «šmokljana»... Nije lako biti različit. Ni bolji ni gori. No, je li adaptacija i prosječnost doista naš cilj i domet, pa svakog tko strši trebamo «pogurati» prema sredini, mediokritetstvu?

Nije li lakše prihvatiti različitosti, odbaciti predrasude i dozvoliti slobodu samoizražavanja i potaći samoostvarenje? Jer svatko od nas je nedovršena, tek započeta skulptura na kojoj moramo sami najviše raditi.

Društva i kulture koje guše različitosti ili nisu uspjela osigurati jednaka pravila za sve građane, uglavnom imaju krute stavove ili pravila koja su češće «protiv» nego «za» bilo čemu novom i drukčijem. Uglavnom se rigidno definiraju «prikladna» ponašanja kojima se ograničavaju odnosi. Ono što društvo ne propisuje izaziva strah, nelagodu, osudu, mržnju ili gađenje bez potrebe za objašnjenjima porijekla tih emocija. Tako se guši bliskost i ograničava komunikacija samo na razvoj «dopuštenih» odnosa, čime su mnogi frustrirani, prisiljeni na neiskrenost, glumu i potiskivanje emocija, što povećava intenzitet negativnog stresa i dodatno smanjuje emocionalnu fleksibilnost.

Slično je i s homoseksualnošću.

Ma kako bi svijet izgledao da je obojan samo narandžasto?
I kuće i drveće i livade i mora i ljudi...bilo bi to naporno.
Dobro je da postoje dugine boje.

U homofobnim društvima javno se iskazuje strah od pojedinaca ili skupina koje javno izražavaju svoju drukčiju seksualnu orijentaciju. U takvim društvima česta je diskriminacija jer se sprječava izražavanje vjerskih uvjerenja, etničke, rasne i klasne pripadnosti. Tada se događaju i reaktivne situacije, kada osobe koje se osjećaju diskriminiranim «uzvrataju udarac» različitim oblicima protesta, od javnih manifestacija s parolama sve do fizičkih ili terorističkih ataka. To se doista može spriječiti jednostavnim dopuštenjem izražavanja osobnih sloboda i individualnih prava i razvijanjem shvaćanja da nas razlike samo obogaćuju. Zato bismo se trebali moći čuti, slušati jedni druge, dopustiti drugome izraziti svoje mišljenje. Potrebno je saslušati i homoseksualne osobe, ali i homofobe i pokušati razumjeti od kud im strahovi i netrpeljivost. Čega se to svi plaše?

Možda ne razumijemo onoga tko izgleda poput nas, a govori drugim jezikom, jede drukčiju hranu, oblači drukčiju odjeću, ima drukčije običaje, a ipak lako možemo pronaći ljepotu baš u toj različitosti. Svijetom putujemo kako bismo učili, jer je učenje jedna od osnovnih potreba, koja podrazumijeva neprestanu dinamičku promjenu i potrebu za stalno novom i novom uspostavom narušene ravnoteže. Jer nove stečene spoznaje uglavnom ugrožavaju stare. Dakle, ako si dozvolimo cijeloživotno učenje, nećemo si dozvoliti ukorjenjivanje nekih obrazaca koji će poput kaveza zatočiti naše slobode. Sjetimo se samo koliko je zakona prestalo važiti a donedavno smo se u njih zaklinjali. Dokazalo se da nisu bili korisni koliko se očekivalo i promijenjeni su i doneseni novi, s čijim prihvaćanjem je ponovno bilo problema. Najbolje je kad čovjeku pisani zakon nije potreban, tj. kad živi poštujući druge, slobodno i radosno i bez nametnutih pravila, kojem ne treba semafor za prelazak prometnice, niti će parkirati baš pred ulaz susjedove garaže...

Homoseksualizam je polovinom prošlog stoljeća službeno klasificiran kao devijantni oblik ljudske seksualnosti, koji prema psihodinamskom tumačenju odražava fiksaciju u ranom stadiju psihoseksualnog razvoja. Medicinska klasifikacija iz 1973.godine definira homoseksualnost kao poremećaj seksualne orijentacije, a odnosi se na one osobe koje su zbog svoje homoseksualne orijentacije uznemirene, ne prihvaćaju je i žele je promijeniti, pa osjećaju neugodu jer žele biti društveno prihvaćene što podrazumijeva npr. heteroseksualni brak i rađanje djece (imperativ prokreacije). Osoba može biti frustrirana zbog društveno prihvaćenih predrasuda i pravila «normalnosti», mada osobno ne osjeća heteroseksualno spolno uzbuđenje. Godine 1987. i 1994. homoseksualnost je i kao pojam uklonjena iz klasifikacija bolesti, a uvodi se kategorija «nespecifični seksualni poremećaj» koji se dodjeljivao osobama koje pokazuju «trajno protivljenje, neprihvatanje i neugodu zbog vlastite seksualne orijentacije». Najnovija verzija DSM-IV-TR iz 2000. također podržava stajalište da je homoseksualnost normalna varijanta seksualne orijentacije.

Heteroseksualni roditelji koji se u dubini duše uglavnom doživljavaju normalnim, a svoju djecu savršenom, mogu biti zbunjeni spoznajom da im je dijete homoseksualno. Ruši se iluzija o ulozi djece koja trebaju ostvariti njihova očekivanja u budućnosti, npr. unučad obiteljskog prezimena. Zato homoseksualne osobe često izbjegavaju govoriti o sebi, ali istovremeno silno žele priznati tko su, jer žele biti prihvaćeni kao mali Ivica – bića koja imaju pravo biti to što jesu, sa svim pravima ljudskog bića. Međutim, zbog svoje različitosti i neznanja drugih, drukčiji dječaci i djevojčice doživljavaju izolaciju i nedostatak podrške, izrugivanje, odbacivanje, a u nekim sredinama i proganjanje, osjećaju stid, strah i krivnju. Stereotipna slika odlučnog i snažnog muškarca, dječaka koji se ne igra s Barbikama, ne kuha,

ne šije odjeću, ne šminka se, stječe se postepeno oponašanjem nagrađivanog ponašanja odraslih. Međutim, kako se sve mijenja, tako je i ta slika znatno promijenjena pa se danas od muškaraca očekuje bliskost i igra sa svojom djecom. Neiskreno igranje lažnih uloga, dodvoravanje i povlađivanje, življenje tuđih života, često je više osuđivano i prezirano nego hrabro odbacivanje maski.

Prema Deklaraciji o seksualnim pravima (Hong Kong, 1999.), seksualna prava su osnovna i univerzalna ljudska prava. Spolnost je značajni dio osobnosti, njene slobode i dostojanstva. Potpuni razvoj seksualnosti ovisi o zadovoljenju osnovnih ljudskih potreba kao što su želja za kontaktom, intimnošću, emocionalnim izražavanjem, užitkom, nježnošću i ljubavi.

Seksualnost se oblikuje kroz osobne i društvene odnose.

Ni jedan oblik ljubavi, ljubavnog izbora ili spolne orijentacije nije superioran, niti manje vrijedan.

Ljubav je ljubav – ili postoji ili ne postoji. A kada postoji – ma što mi mislili, ne može se sakriti niti zatočiti u kutijicu naših malih sredina i sitnih duša, kao što se duga ne može uhvatiti.

Slušanje iskustava drugih, drukčijih osoba, upoznavanje načina kako oni doživljavaju svijet, osnovni je način uklanjanja predrasuda i nasilja.